

FURESØ MUSEER

IMMIGRANTMUSEET
INDVANDRINGENS KULTURHISTORIE

ADRESSER PÅ UDSILLINGSSTEDER:

Mosegaarden

Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse
Åbent tirsdag-fredag: 11.00-14.30
Søndag: 13.00-16.00
Udstillingen holder lukket til 5. sept,
åbent for arrangementer

Immigrantmuseet

Kulturtovet 12, 3520 Farum
Åbent tirsdag – lørdag: 10.00-16.00
Lukket alle helligdage

Købmandsmuseet Cornelen

Stavnsholtvej 186, 3520 Farum
Åbent første og sidste søndag i måneden
fra kl. 13.00-16.00.
Lukket januar, juli og august.

Furesø Arkiver

Lokalarkiv, læsesal og stadsarkiv
Kulturtovet 12, 3520 Farum
Åbent mandag & tirsdag: 12.00-15.30
Torsdag: 12.30-17.30
Lukket alle helligdage

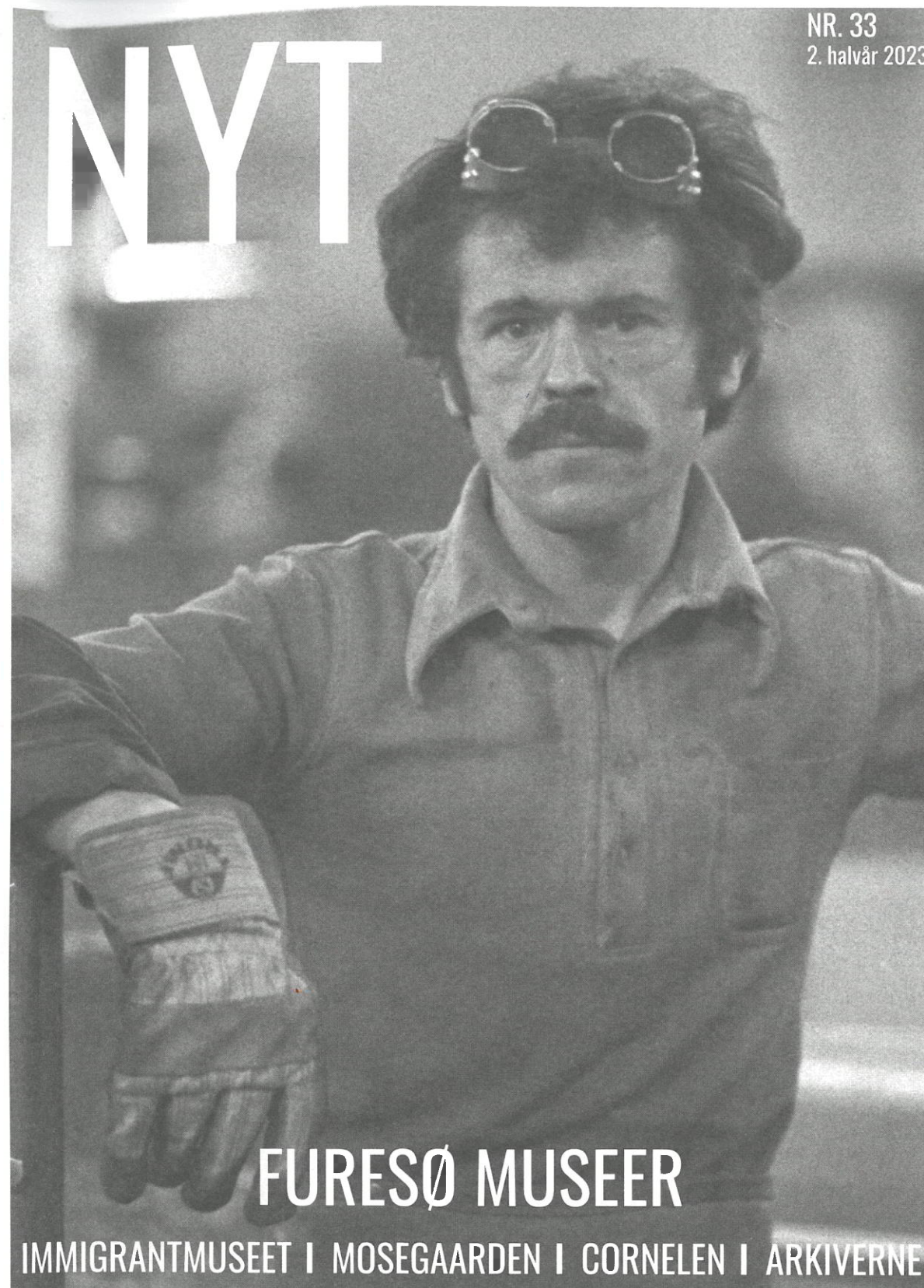
KONTAKT – ADMINISTRATION

Kulturtovet 12, 3520 Farum
Tlf: 72 35 61 00 / museerne@furesoe.dk
www.furesoemuseer.dk
www.immigrantmuseet.dk

FURESØ MUSEER

IMMIGRANTMUSEET | MOSEGAARDEN | CORNELEN | ARKIVERNE

NYT

FURESØ MUSEER

IMMIGRANTMUSEET | MOSEGAARDEN | CORNELEN | ARKIVERNE

Redaktion:
Anders Thorkilsen & Cathrine Kyø Hermansen

Redaktionen er afsluttet juni 2023
Næste nr. udkommer januar 2024

Forsidefoto:
Abdulla Kocak, tyrkisk gæstearbejder på Tasso Jernstøberi.
Fotograferet 1974 af Benny Ahlmann-Jensen, Fyens Stifttidendes Pressefotografer.
Fra Odense Stadsarkiv.

Velkommen

For kort tid siden åbnede vi udstillingen "Gæstearbejderne - Fortællinger fra 70'erne".

Politikens anmelder skrev: "*Stærk og meget velfortalt udstilling sætter fokus på et kapitel i danmarkshistorien, som både er overset og stadig trækker spor...*" og tildelte 5 ud af 6 hjerter. Weekendavisen fulgte trop og kaldte udstillingen: "*... menneskeligt nærværende, rørende og vedkommende hele vejen.*"

Vi er stolte af anmeldelserne. Mest af alt er vi ydmyge og taknemlige for den tilid de mange tidligere gæstearbejdere, børn og børnebørn har vist museet ved at dele deres vidnesbyrd, såvel tunge som lette, med os. Tilsammen bidrager de med brikker til historien om 1970'ernes arbejdsmigration. En historie, der atter er aktuel og tager sin begyndelse med beslutningen om at rejse ud for at tjene penge og fletter sig ind i fortællinger om identitet, familie, hjem og kultur.

Emner som vi også undersøger igennem projektet "Vores Historie", hvor vi indsamler vidnesbyrd fra Furesøs borgere

"... menneskeligt nærværende, rørende og vedkommende hele vejen.

Weekendavisen

- inklusiv de som ikke har deres vante gang på museet. Indsamlingen skal gøre os klogere på vores kommune og danne grundlag for en ny permanent lokalhistorisk udstilling.

Imens raser krigen i Ukraine, og museet vedbliver med at dokumentere ukrainernes flugt fra russisk aggression.

Alt det og meget mere kan du læse om i dette nummer af NYT.

Jeg håber, at du får lyst at besøge os.

Cathrine Kyø Hermansen

Museums- og arkivchef

"Stærk og meget velfortalt udstilling sætter fokus på et kapitel i danmarkshistorien, som både er overset og stadig trækker spor..."
Politiken

Jerry Bergmans fotosamling

- nyere indvandringshistorie i billeder

Ved indgangen til 1960'erne var Danmark et meget homogent samfund. Folk fra fremmede lande var et særsyn, men forandringer var undervejs. I slutningen af årtiet ankom de første gæstearbejdere til Danmark fra lande som Tyrkiet, Pakistan og Jugoslavien. Senere kom flygtninge fra lande som Chile, Vietnam, Iran, statsløse palæstinensere, Sri Lanka, Irak og Bosnien-Hercegovina til. Fotograf Jerry Bergman har dokumenteret denne nyere indvandringshistorie, og hans fotosamling er nu blevet overdraget til Immigrantmuseet.

Af Anders Thorkilsen, Museumsinspektør

Jerry Bergman er i sin tid selv flygtet til Danmark. Han blev født i byen Tarnow i Polen i 1948, hvor hans jødiske forældre navngav ham Jerzy Jerucham Josef Bergman. Jerry fattede hurtigt interesse for fotokunsten, og som ung arbejdede han som pressefotograf for en polsk avis.

I 1968 befandt Polen sig i en økonomisk krise, og samtidig tog et studentoprør til i styrke. Utilfredsheden med det kommunistiske styre voksede. Derfor tyede det polske politibureau til en velkendt strategi. De gav zionisterne skylden for urolighederne og iværksatte en antisemitisk kampagne i landet. Hetzen var af sådanne et omfang, at hovedparten af den polsk-jødiske befolkning flygtede ud af landet.

Israel eller Danmark?

Fra 1969 til 1973 ankom over 2.600 polsk-jødiske flygtninge til Danmark. Jerry var én af dem. I 1969 pakkede han

sin kuffert og kamera og rejste til Wien. Han overvejede at immigrere til Israel, men da hans forældre forblev i Polen, ville han ikke for langt væk. I stedet tog han til Danmark, hvor en ukendt tilværelse ventede.

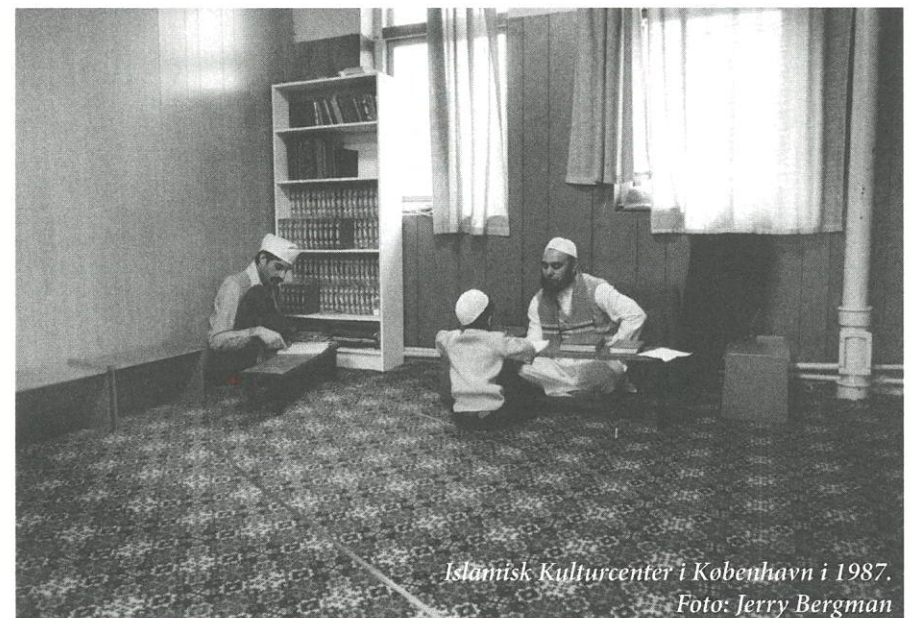
I Danmark gik Jerry i gang med at fotodokumentere de polsk-jødiske flygtnings nye dagligdag. Siden har Jerry stillet skarpt på indvandring, flygtninge og minoriteter i hverdagens Danmark. I den forstand har Jerry, gennem sin fotokunst, ydet et markant bidrag til dokumentationen af Danmarks nyere indvandringshistorie.

Midt i en coronatid

Derfor blev vi også begejstret, da Jerry rettede henvendelse til Immigrantmuseet med henblik på en deponering og senere overdragelse af sin fotosamling. Det var dog under corona-nedlukningen i vinteren 2021. Vi enedes derfor om, at

Fælledparken i København i 1979.
Foto: Jerry Bergman

Islamisk Kulturcenter i København i 1987.
Foto: Jerry Bergman

Pia Kjærsgaard i 1988.
Foto: Jerry Bergman

Nørrebrogade i København 1989. Foto:
Jerry Bergman

Jerry skulle gå i gang med at fremfinde fotografierne. Herefter skulle vi mødes, når foråret endelig meldte sin ankomst.

Jerry bor i begyndelsen af Nørrebrogade, hvor han har boet siden midtfirserne. Det er et område, der har forandret sig meget. Engang var det et klassisk arbejderkvarter, så kom indvandrerne. I dag er området hipt og mondænt, lovprist af internationale medier og med skyhøje kvadratmeterpriser.

Jerry tog godt imod mig, og vi satte os ned og begyndte at snakke over en kop pulverkaffe. Alt imens bladrede jeg gennem en stor stak fotografier, som Jerry

havde lagt på bordet foran mig. Jerry forklarede, at der var mange flere fotografier, de skulle blot findes frem. Så jeg gentog besøget ad flere omgange, og resultatet af indsamlingen blev omkring 1.000 papirfotografier.

Et stort puslespil

Udfordringen var dog, at der ikke var nogen billedregistratur til samlingen, samt at fotografierne lå hulter til bulter. Fotografierne skulle altså systematiseres og identificeres. Hovedparten af billederne var dog forsynet med årstal og fotoserierkode. Via disse kunne talrige fotoserier identificeres i fotosamlingen.

Flere af billederne var ligeledes forsynet med en kort infotekst på bagsiden. På den måde var det muligt at identificere komplette fotoserier.

Andre gange var udfordringerne større, og det blev nødvendigt at ty til Google Maps, gamle områdenumre og anden data, som kunne udledes fra selve fotografierne. Det var møjsomt arbejde, men det lykkedes at identificere hovedparten af fotografierne i fotosamlingen. Herefter blev fotosamlingen inddelt i kategorier og scannet, og nu er de bevaret til eftertiden på museet. Arbejdet er dog ikke færdigt. Jerry har ligeledes overdraget 800 dias til os, som skal gennemgående proces. ■

Væveværkstedet Haram i Hvidovre i 1987.
Foto: Jerry Bergman

Vietnamesiske bådflygtninge på sight-seeing i København i 1979.
Foto: Jerry Bergman

Gæstearbejdere i Viktoriagade på Vesterbro 1979.
Foto: Jerry Bergman

En gang gæstearbejdere – gæstearbejdere engang

I efteråret og foråret 2022-23 møder jeg nogle af de mennesker, der kom til Danmark for 50 år siden som gæstearbejdere. Folk slog sig ned i de byer, hvor der var arbejde, og hvor der måske allerede boede nogle bekendte hjemmefra. Mange af de første gæstearbejdere var unge ugifte mænd. Nogle havde dog stiftet familie, inden de rejste. Nogle få rejste afsted som ægtepar og efterlod deres børn hos bedsteforældrene i hjemlandet, hvor børnene fik deres skolegang. Her i artiklen kan du læse vidnesbyrd fra nogle af de mennesker, som deler deres fortællinger i Immigrantmuseets nye særudstilling 'Gæstearbejdere – Fortællinger fra 70'erne'.

Af Dragan Jovanovic, Videnskabelig assistent

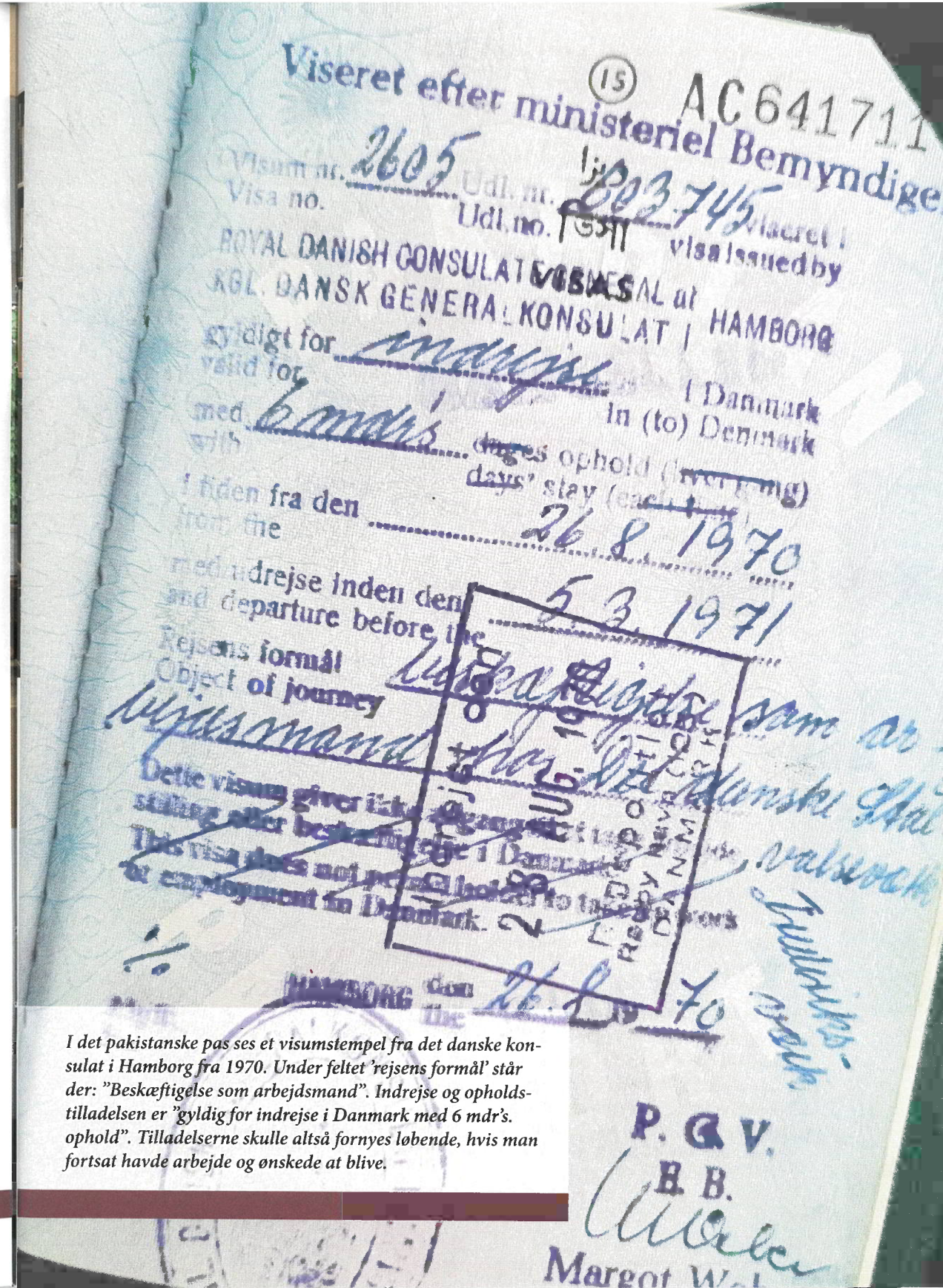
I 1960'erne var arbejdsløsheden lav. Real-lønnen steg, og der opstod en forbrugerkultur i Danmark og i andre vestlige lande. Jern- og metalindustrien havde akut behov for arbejdskraft, særligt ufaglærte arbejdere til manuelt arbejde. Derfor rejste arbejdere fra Tyrkiet, Jugoslavien, Pakistan, Indien, Marokko og mange andre lande til Danmark, hvor der var fri indrejse indtil 1967. Herefter blev reglerne strammet, således at de udenlandske arbejdere skulle påbegynde deres arbejdssøgning, før de kom til Danmark.

Mohammad

Under mit arbejde møder jeg Mohammad, der kom til Taastrup i 1970 som 18-årig sammen med sine fem kammerater. Han var blevet færdig med skolen og havde hverken kone eller børn i hjemlandet.

"Vi kom hertil med bus og tog og forskelligt. Det tog ca. ti dage fra Pakistan. I næsten fjorten dage var vi frem og tilbage og spørge forskellige firmaer om arbejde. Dengang fik man en 'billet' til et firma, og så rejse man til Tyskland, hvor der var et dansk konsulat, som skulle lave ens arbejdstilladelse og visum. Jeg blev asfaltarbejder i et firma, der lagde asfalt på landingsbaner i lufthavnen."

Stort set hele sit arbejdsliv var Mohammad asfaltarbejder, arbejdsmand på forskellige fabrikker og i mindre virksomheder, lagermedarbejder og taxachauffør. I 1996 blev han også selvstændig vognmand – og det er han endnu. I dag bor han i Albertslund med sin hustru.

I det pakistanske pas ses et visumstempel fra det danske konsulat i Hamborg fra 1970. Under feltet 'rejsens formål' står der: "Beskæftigelse som arbejdsmand". Indrejse og opholdstilladelsen er "gyldig for indrejse i Danmark med 6 mdr's ophold". Tilladelseerne skulle altså fornyes løbende, hvis man fortsat havde arbejde og ønskede at blive.

"Alle mine venner og tilknytning er her, mine børn og børnebørn er her. Hvad skal jeg egentlig tilbage til, selvom jeg gerne vil tilbage, men hvad skal jeg lave derovre. Jeg kender mere til det danske system end det pakistanske. Jeg kom som attenårig, og nu er jeg 70 år. Der er stadig mange af mine venner fra dengang omkring mig, og vi holder kontakt stadigvæk."

Jeg møder også Mohammads søn, da jeg er på besøg. Han mener, at faderen og deres generation ser anderledes på visse ting, end hans egen generation gør.

"Jeg tror ikke, at første generation har taget ordet "fremmedarbejder" eller "gæstearbejder" som et skældsord. Fordi de var jo gæstearbejdere. De er jo kommet fra et fremmed land. Jeg tror eksempelvis for mig selv, som er anden generation, er det et skældsord. Jeg er født og opvokset her og har fået en uddannelse her. Men det er det ikke for dem. For de har jo oplevet en anden verden, de kommer fra en anden verden."

Savnet er prisen, man betaler

Jeg møder også Mustafa, der arbejdede på Junkers Savværk i Køge og siden på Prøvelyst Teglværk i Karlebo ved Nivå mellem 1970-1979. Mustafa fortæller, at han ville spare sammen til en traktor til familiens landbrug.

"Naboen havde arbejdet et par år i Tyskland, og han købte en fåreflok, der var så lang, som øjet rakte. Jeg fortalte min far, at jeg også ville rejse, og at jeg som det første ville købe en traktor. Men far kunne ikke se fremtiden i det. "Vi fylder

bare brændstof på i den ene ende, og så kommer det ud igen i den anden ende", sagde han. Han syntes, det var spild af penge."

I dag er Mustafa 72 år og har boet og arbejdet i Danmark det meste af sit liv. Hans ældste søn, Yücel, fortæller, at der er mere til historien, som også er vigtig at huske på. Mustafas kone og børn så ham nemlig ikke så tit, og det havde en stor pris for Yücel som barn, at hans far rejste til Danmark for at arbejde.

"Mange voksede op uden en far. Det første minde, jeg har om min far, er fra 1977, hvor jeg var 7 år gammel. Han kom på ferie i landsbyen. Jeg havde selvfølgelig hørt om ham fra mor, men jeg kunne ikke genkende ham. Og så tog han tilbage til Danmark igen for at arbejde. Så det var egentlig først i 1979, da vi også flyttede til Danmark, at det rigtig gik op for mig, at jeg også havde en far."

En historie i flere generationer

Under mit arbejde taler jeg både med de mennesker, som kom til Danmark som gæstearbejdere – og deres børn, efterkommerne, som beretter om hverdagslivet på godt og ondt. Jeg møder Mikica, der fortæller om sin far, Dragoslav, der kom til Næstved i 1969. Han delte værelse med sine kammerater fra Jugoslavien. De havde hver deres kuffert under sengen med tøj og få personlige ejendele. Men det skulle senere vise sig at blive Helsingør, at han kom til at bo med sin familie, og arbejde indtil han blev pensioneret i 2019.

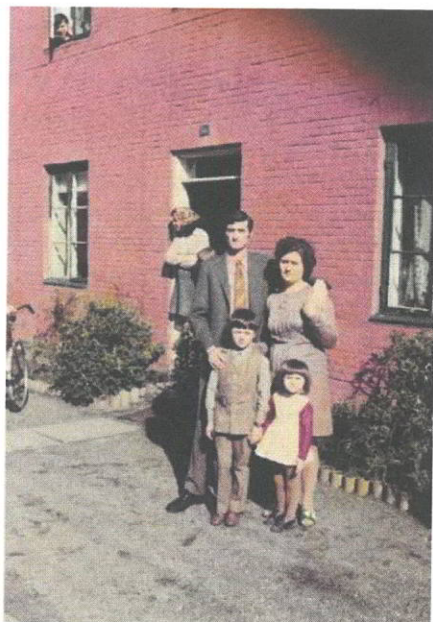

◀ "Far var en flot fyr dengang. Knalleren er ikke hans. Det havde han ikke råd til. Da han rejste til Danmark, var han allerede gift med min mor. Og jeg var lige blevet født. Han sendte penge og tøj hjem til os. Vi kunne købe kød en gang om ugen, og en gang imellem sendte han også legetøj", fortæller Mustafas søn, Yücel. Fotoet er fra 1972, hvor Mustafa hænger ud ved Køge Torv.

▲ Dragoslav og Ljubinkja

◀ Yücel og hans ene lillebror i 1979, da de netop er ankommet til Danmark med deres mor. En gammel villa fra år 1900 i Hillerød blev rammen om deres nye hjem som en familie med far, mor og børn.

▲ "Det var en rød murstensbygning i to etager, og der boede kun familier fra eks-Jugoslavien, og mændene arbejdede alle på Helsingør Skibsværft. I vores opgang var vi fire familier, som delte et bad og toilet. Vi havde to små værelse og micro-køkken. Møblerne var genbrug fra lossepladsen uden for Helsingør. Vores forældre havde ingen penge i starten, så de fandt tøj m.m. dér. De vaskede og genbrugte alt, fordi det var livsnødvendigt for dem", fortæller Mikica.

► "I 1975 er jeg seks år gammel, og min bror er ti år. Vi sov på hver vores sofa i stuen. På væggene hang mors håndbroderier. Vi boede lige over for Helsingør byskole og bibliotek, så vi brugte meget tid på biblioteket, hvor vi læste børnebøger. Min bror var meget glad for Asterix og Obelix", fortæller Mikica.

"Far havde arbejdet forskellige steder, inden han kom til Danmark. Både som landmand, arbejdsmand og byggeriarbejder i hjemlandet. Senere rejste han til Slovenien for at arbejde på en fabrik og så til Schweiz, hvor han var medhjælper på en bondegård. Men så kom han altså til Danmark."

Til at begynde med blev Dragoslavs hustru, Ljubinka, hjemme i landsbyen i det østlige Serbien. De var blevet gift i 1959, da de var 16 og 17 år. I 1965 fik de en søn og en datter i 1969. Det samme år, hvor Dragoslav rejste.

Dragoslav blev siden ansat som svejser på Helsingør Skibsværft i 1971. Værftet havde nogle arbejderboliger, som de lejede ud til ansatte. Og her fik familien deres første lejlighed sammen.

Arbejdsløsheden strammer sit greb i 70'erne

Da oliekrisen ramte i 1973 mistede mange danske såvel som udenlandske arbejdere deres jobs. Danske kvinder gjorde et stærkt indtog på arbejdsmarkedet i denne periode, og Kvindelige Arbejdsforbund var da også tidligt bekymrede for, at det ville blive sværere for kvinder at få arbejde, hvis der kom mere udenlandske arbejdskraft til.

Allerede i 1970 blev det første stop for udstedelse af førstegangstilladelser vedtaget. Hvis en virksomhed manglede arbejdskraft, skulle man altså først og fremmest ansætte ledige, danske statsborgere eller de udenlandske arbejdere, der allerede var i landet. Kun familiemedlemmer til udlændinge, som allerede havde en arbejdstilladelse, kunne søge om at komme til Danmark for at arbejde. Eller for at være sammen som familie med ægtefæller og børn.

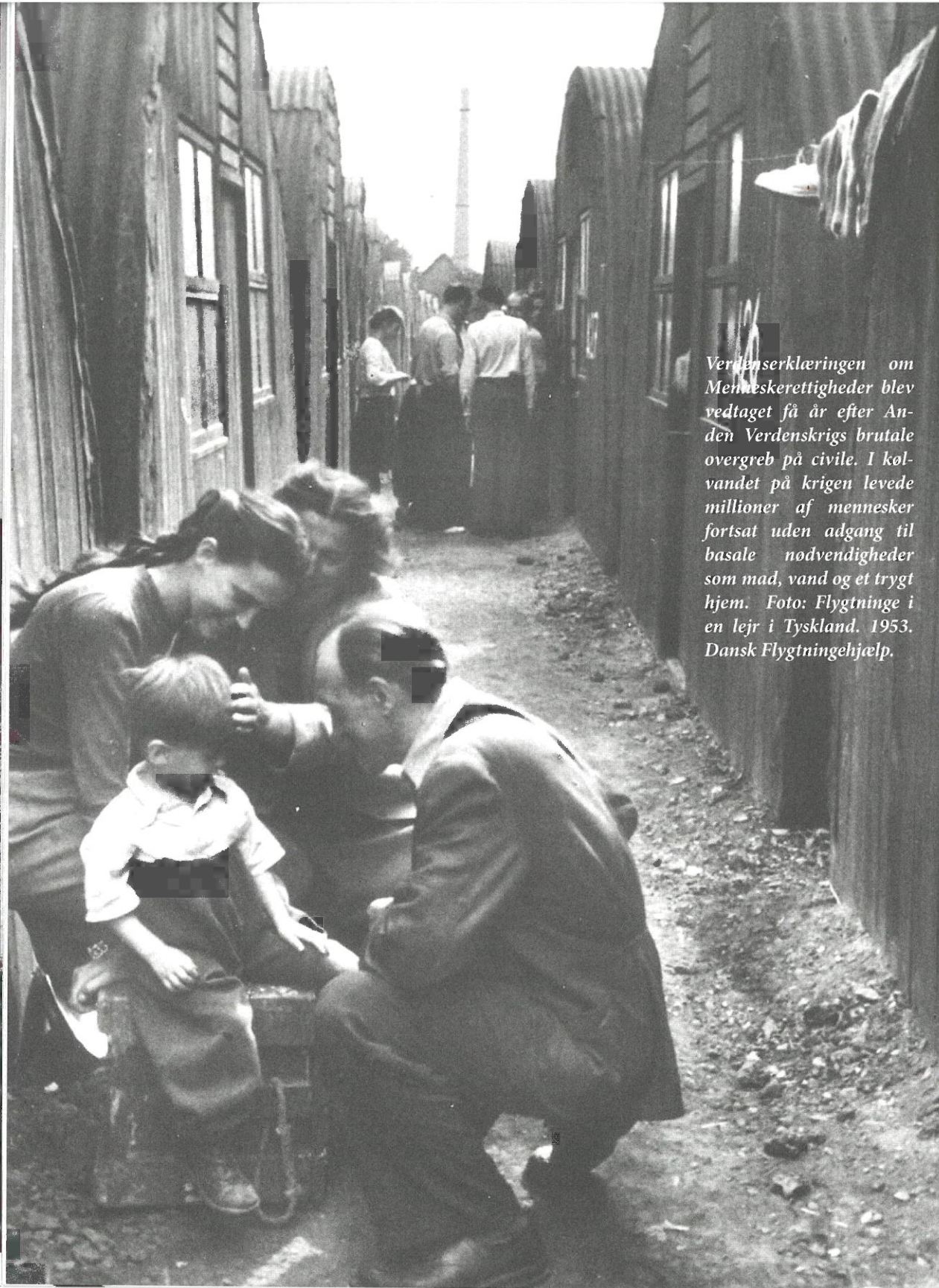
Fælles erfaringer

Selvom gæstearbejderne kom fra forskellige lande med forskellige kulturel bagage, så havde de flere ting til fælles. De havde en plan om, at opholdet i Danmark skulle være midlertidigt. At man skulle arbejde, tjene penge og spare nok op til et bedre liv i hjemlandet. Men tiden gik, og livet udviklede sig i Danmark. Med tiden blomstrede også savnet efter familien og familielivet. Overvejelser om kulturforskelle måtte vige for savnet, og løsningen blev pragmatisk. Man måtte tilpasse og bevare, hvad man kunne. Det vigtigste var opsparingen.

Da familien kom, blev det lettere at klare et par år til. Mange blev boende og for-

tæller, at de kunne mærke en forandring, når de var på ferie i hjemlandet. Man var blevet ældre og fik brug for nogle af de velfærdsgoder, som man havde været med til at betale gennem årene. Og pludselig var børnene vokset op i et andet land end det, man selv var kommet fra.

De første gæstearbejdere var blevet bedsteforældre og oldeforældre til nye generationer af danske borgere med rødder forskellige steder i verden. Mange af dem, der var gæstearbejdere engang, er væk nu. Nogle er fortsat i Danmark. Andre er rejst tilbage for at leve den sidste tid i hjemlandet. Savnet går igen. Den første gruppe savner hjemlandet, den anden gruppe savner børn og børnebørn, som har slået rod i Danmark. De nye generationer savner Danmark, når de er væk hjemmefra. ■

Verdenserklæringen om Menneskerettigheder blev vedtaget få år efter Anden Verdenskrigs brutale overgreb på civile. I kølvandet på krigen levede millioner af mennesker fortsat uden adgang til basale nødvendigheder som mad, vand og et trygt hjem. Foto: Flygtninge i en lejr i Tyskland. 1953. Dansk Flygtningehjælp.

75 år med menneskerettigheder

I år fylder FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder 75 år. Siden 1948 har erklæringen fungeret som rettesnor for, hvordan vi har ret til at blive behandlet, og hvordan vi har pligt til at behandle andre. Selvom de fleste af verdens lande i dag støtter erklæringens grundlæggende principper, har dens indhold dog altid stået til diskussion i den offentlige debat.

Af Emma Barnhøj Jeppesen, Museumsinspektør

Alle mennesker har rettigheder, alene fordi de er mennesker. Det var grundtanken, da FN's generalforsamling den 10. december 1948 forsamledes i Paris for at vedtage Verdenserklæringen om Menneskerettigheder. Som det første juridiske dokument, der skulle sikre de samme rettigheder til alle mennesker, formulerede erklæringen 30 artikler, der behandlede retten til liv, frihed og sikkerhed samt retten til religionsfrihed, ytringsfrihed og gode arbejdsvilkår.

En gammel historie

Idéen om, at mennesket har universelle rettigheder, er langt fra ny. Faktisk har tanken om almenmenneskelige rettigheder eksisteret i store dele af vores idéhistorie. Blandt de græske filosoffer spirede tanker om politiske rettigheder, stemmeret og lighed for loven. Stoikerne lod sig inspirere af 'naturretten' – altså idéen om, at der uafhængigt af tid, sted og status eksisterede en universel ret fælles for alle mennesker. Og med underskrivelsen af frihedsbrevet Magna Carta i 1215 mellem den engelske konge og

adel dukkede ét af de første forpligtende dokumenter til beskyttelse af individets frihed op i vores historie.

Tanker om universelle rettigheder førtes videre af oplysningstidens filosoffer, hvor nye idéer om ret til ejendom, ytringsfrihed og folkesuverænitets også blomstrede. Med dannelsen af de moderne nationalstater i store dele af Europa i slutningen af 1800-tallet spirede grundlove og uafhængighedserklæringer frem og gjorde universelle politiske og sociale borgerrettigheder til en del af den nationale lovgivning.

Rædslerne og de brutale erfaringer fra Første og Anden Verdenskrig bekræftede dog, at borgerrettigheder i nationalstaten ikke var nok til at beskytte individet. Overgreb mod civilbefolkningen måtte for alt i verden også bekæmpes gennem internationalt forpligtende samarbejde. Der var behov for almenlydige kræfter, som aldrig igen ville tillade foragt for menneskeliv. Med oprettelsen af FN i 1945 etableredes der et internatio-

Artikel 1: "Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. De er udstyret med fornuft og samvittighed, og de bør handle mod hverandre i en broderskabets ånd."
Foto: Ukrainsk flygtning på Bornholm. 2022. Immigrantmuseet.

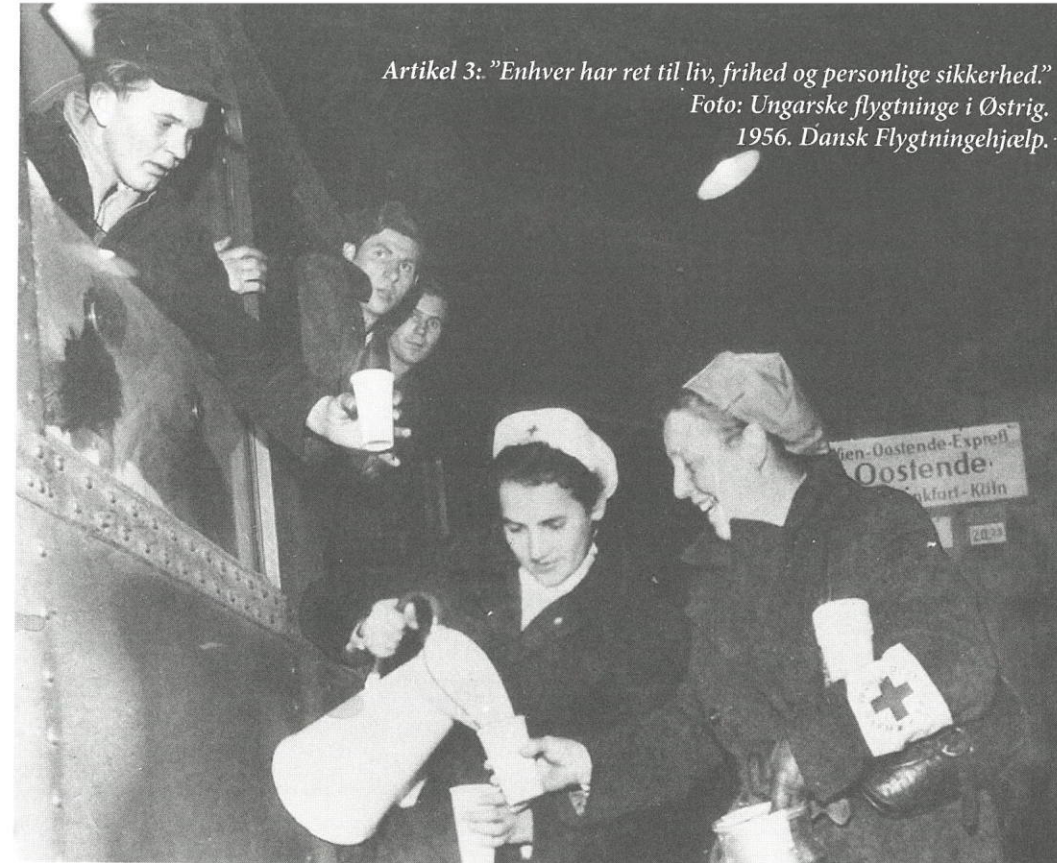
nalt system, som skulle varetage og sikre de universelle menneskerettigheder. Og få år efter kom Verdenserklæringen, som formulerede de grundlæggende og ukrænkelige rettigheder, som er fælles for alle – og ikke kan fjernes.

Immigrantmuseet markerer 75-året

De seneste 75 år er menneskerettighederne gået fra at være samvittighedsfulde ord på et stykke papir til at få konkret indflydelse på næsten alle aspekter af vores liv og samfund. Selvom verdens lande i dag er bredt enige om at støtte op om Verdenserklæringen, sker der fortsat brud på de 30 artikler hver eneste dag – både i diktatoriske stater, men også i de demokratiske lande. Krænkelser af

menneskerettighederne rammer oftest individer, der tilhører samfundets mest udsatte grupper, heriblandt kvinder, børn og ældre samt etniske og religiøse minoriteter og personer med sygdom og handicap. Derfor er det fortsat vigtigt at minde hinanden om, at menneskerettigheder aldrig må tages for givet.

I slutningen af 2023 og starten af 2024 får du selv mulighed for at dykke ned i menneskerettighederne og deres betydning i historisk og nutidigt perspektiv, når Immigrantmuseet markerer 75-året gennem en række formidlingsinitiativer. Følg derfor med på vores hjemmeside og sociale medier, hvis du vil holde dig opdateret på markeringen og være med til at fejre jubilæet. ■

Artikel 3: "Enhver har ret til liv, frihed og personlige sikkerhed."
Foto: Ungarske flygtninge i Østrig. 1956. Dansk Flygtningehjælp.

Artikel 24: "Enhver har ret til hvile og fritid, herunder en rimelig begrænsning af arbejdstiden, og til periodisk ferie med løn."
Foto: Internt fordrevne i Afghanistan. 1996. Dansk Flygtningehjælp.

Feltnoter fra flugtruter

I over et år er mennesker flygtet fra bomber, der falder på europæisk jord. Og i over et år har Immigrantmuseet aktivt indsamlet vidnesbyrd for at dokumentere dette kapitel af dansk og europæisk migrationshistorie, mens det er ved at blive skrevet. Som et dansk museum har denne indsats primært foregået blandt de ukrainere, der har søgt eksil i Danmark. Flugt er imidlertid både et grænseoverskridende fænomen og en definerende del af de fordrevne ukraineres fortælling. I løbet af foråret 2023 rejste jeg derfor gennem Polen for at dokumentere flugtens vilkår til fremtidens historikere, forskere og museumsgæster.

Af Mathias Dolmer Rasmussen, Videnskabelig assistent

“Dem, jeg skulle hente, de havde fået et billede af bilen, så de kom selv over til mig og henvendte sig. De kom over fra huset her, hvor de kunne komme ind og få varmen”. Anders peger på den hvidkalkede herregård, der er malet sart orange af den tidlige morgensol. Nattens nyfaldne sne ligger i et krystallisk lag over gårdspladsen, kun smudset af dækmonstrene fra den varevogn, som har fragtet os hertil. “På græsset derovre var der placeret forskellige udleveringstelde: der var alt fra mad til bleer til tøj, og hvad de nu skulle bruge. Og de, der kom hertil for at hente, de blev placeret her og skulle vente herude på græsset med deres biler.”

Med armbevægelser og ord fremkalder Anders en kaotisk atmosfære, der gør

det svært at forstå, at han taler om det samme sted, blot et år tidligere.

Beskrivelsen stammer fra et feltarbejde i marts 2023, hvor jeg indsamlede historiske vidnesbyrd på centrale knudepunkter for ukraineres flugt gennem Polen. Feltarbejdet blev indledt ved, at jeg fik et lift med den frivillige chauffør, Anders, der hver måned kører med nødhjælpsdonationer fra Danmark til Ukraine. Undervejs på køreturen besøgte vi tidligere transitcentre i Polen, hvor Anders, nøjagtigt et år forinden, havde samlet flygtninge op for at hjælpe dem til Danmark. Turen står som et tydeligt eksempel på de forbindelser og bevægelser som har fundet sted - og som bliver ved med at finde sted - på tværs af grænserne mellem Ukraine, Polen, Danmark og an-

dre europæiske lande. Migration handler netop om bevægelse, og selvom Immigrantmuseets vidensansvar er dansk indvandringshistorie, er det vigtigt for historieskrivningen om de fordrevne ukraineres tid i Danmark, at vi følger, foreviger og formidler disse bevægelser - også uden for landets grænser.

På tværs af tid og sted

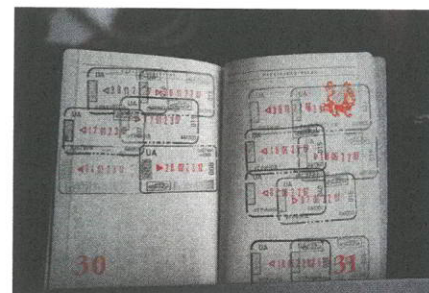
Dette er der flere gode grunde til. Menneskelig viden er stedbunden, og som beskrivelsen oven for viser, kan bestemte

steder derfor sætte skub i vores hukommelse. Når Anders genbesøger de herregårde, supermarkeder og grænseposter, som for et år siden var forvandlet til flygtningecentre, vækkes bestemte erindringer og historiske detaljer, som ellers ville have været svære for os at indsamle. Ved at deltage i Anders' køretur var vi altså ikke kun med på en rejse på tværs af steder, men også tider - en rejse, som vi har forevigt i en dokumentarisk “road movie”, der kan bruges i museets fremtidige forskning og formidling om de mange danskere, der har pendlet til Polen for at hjælpe ukrainere til Danmark.

Hvor skal jeg hen?

En anden god grund er, at Danmark kun har modtaget en brøkdel af de mange millioner af ukrainere, der er blevet fordrevet fra deres hjemland. For at forstå, hvorfor de ender, hvor de gør - og hvor-

▼ Anders' pas med stempler fra de mange gange, han har krydset den ukrainske grænse med nødhjælpsdonationer. Marts 2023.

▼ Anders genbesøger den polske herregård, hvor han, året forinden, samlede flygtninge op for at hjælpe dem til Danmark. Dorohusk, Marts 2023. Fotoet stammer fra en dokumentarisk “road movie”, som Immigrantmuseet har produceret.

for så relativt få ukrainere er kommet til Danmark - er det vigtigt at indsamle viden om de svære valg, pludselige muligheder og uventede vilkårigheder, som former ukrainernes vej mod en sikker tilværelse. Derfor har jeg interviewet ukrainere på afgørende øjeblikke undervejs i deres flugt for at høre om deres videre tur. Mange fortæller om en længsel efter at blive genforenet med fordrevne familiemedlemmer, der søgte eksil uden for Ukraines grænser i krigens første måneder. Andre beretter om manglende kapacitet på de ukrainske hospitaler og et håb om at kunne få adgang til den nødvendige lægehjælp i deres destinationsland. Og andre igen fortæller om knappe midler og en forhåbning om at komme med det gratis evakuerings tog, der frem til april 2023 kørte mellem den ukrainske grænse og Hannover.

“Hannovertoget stoppede med at gå i går. Men i Lviv blev vi fortalt, at vi kunne tage direkte over grænsen og få en plads på toget. Bare bliv her i Lviv, og I vil komme direkte til Hannover, sagde de. Men mange mennesker ankom her og græd på perronen i går. Fordi der var en venteliste, og man skulle vente i to dage. Hvordan skulle vi nu komme til Tyskland, når det sidste gratis tog er kørt? Tak gud for de frivilliges hjælp med husly og med at finde et andet tog”, fortalte 21-årige Lolita, som jeg mødte undervejs på hendes rejse for at blive genforenet med sin mor i Stuttgart.

Vejvisere mod sikkerhed

De mange nødhjælpsarbejdere, der modtager ukrainerne på grænsen til Polen, spiller ligeledes en stor rolle i ukra-

inernes beslutninger om, hvor de skal tage hen. Under et besøg i et shelter på den ukrainske grænse mødte jeg eksempelvis 42-årige Sergey fra Dnipro. Sergey havde planer om at flygte til Danmark for at få lavet en nødvendig hoftelæ-operation. Men da shelterets frivillige havde gode erfaringer med at hjælpe ukrainere til Norge, købte han en flybillet til Oslo dagen efter i stedet. Nødhjælpsarbejderne er ikke kun opdateret på de bedste destinationer for fordrevne ukrainere, men har samtidigt fingeren på pulsen i forhold til de seneste udviklinger i hvor mange der flygter, hvor de kommer fra og hvor de ønsker at tage hen. Som en central del af projektet har jeg derfor interviewet dem om deres oplevelser af flygtningesituationen og om deres rådgivning af flygtninge på deres videre færd gennem Europa.

“Det svinger så meget, og vi kan ikke rigtigt finde et mønster. Denne vinter forventede vi en anden bølge af flygtninge på grund af faldende temperaturer, men det har været sådan en mild vinter, så vi har ikke set det store spring, som vi forudså. Det er godt! Mennesker er ikke blevet tvunget til at forlade deres hjem på grund af vejr, oveni i alle de andre grunde, der allerede eksisterer, til at forlade deres hus. De få gange, der har været frost, har vi i de efterfølgende uger set en stor gennemstrømning. I sidste uge var alle senge fyldt, og i denne uge er vi tilbage på omkring 30-40 stykker.” Sådan fortalte britiske Kate om trafikken i det transitshelter, hvor hun siden efteråret 2022 har været frivillig.

*Fordrevne ukrainere på Przemyśl banegård. Marts 2023.
Foto: Immigrantmuseet*

Museer og mobilitet

En sidste grund handler om at få bevægelse til at være en integreret del af formidlingen om de fordrevne ukrainere i Danmark. Som fysiske bygninger og statiske steder kan det nemlig være en udfordring for museer at afspejle den midlertidighed og den mobilitet, som kendetegner livet på flugt. Dette gælder også for Immigrantmuseet, der som regel møder indvandringsgrupper, når de er kommet til Danmark. Fokus er her på migranternes møde med det danske samfund, mens selve migrationen fra et land til et andet - de steder, man passerer igennem, og de vilkår, man møder på sin vej - ofte er sparsomt repræsenteret. Under feltarbejdet har jeg derfor lavet

billedmateriale, optaget lyd og indsamlet museums genstande fra transitcentre, midlertidige shelters, transportknudepunkter og andre skilleveje for ukrainernes flugt gennem Polen. Ved at gemme en lydoptagelse af barnegråd i bussen fra den ukrainske grænse, et foto fra sovesalen i et shelter, en videooptagelse af køreturen mellem Ukraine og Danmark og et banner med en ukrainsk oversættelse af teksten “gratis busser til Danmark”, kan museet skabe dynamiske udstillingsoplevelser, der er tro mod de grænseoverskridende bevægelser og forbindelser, som karakteriserer ukrainernes flugt - til Danmark og andetsteds. ■

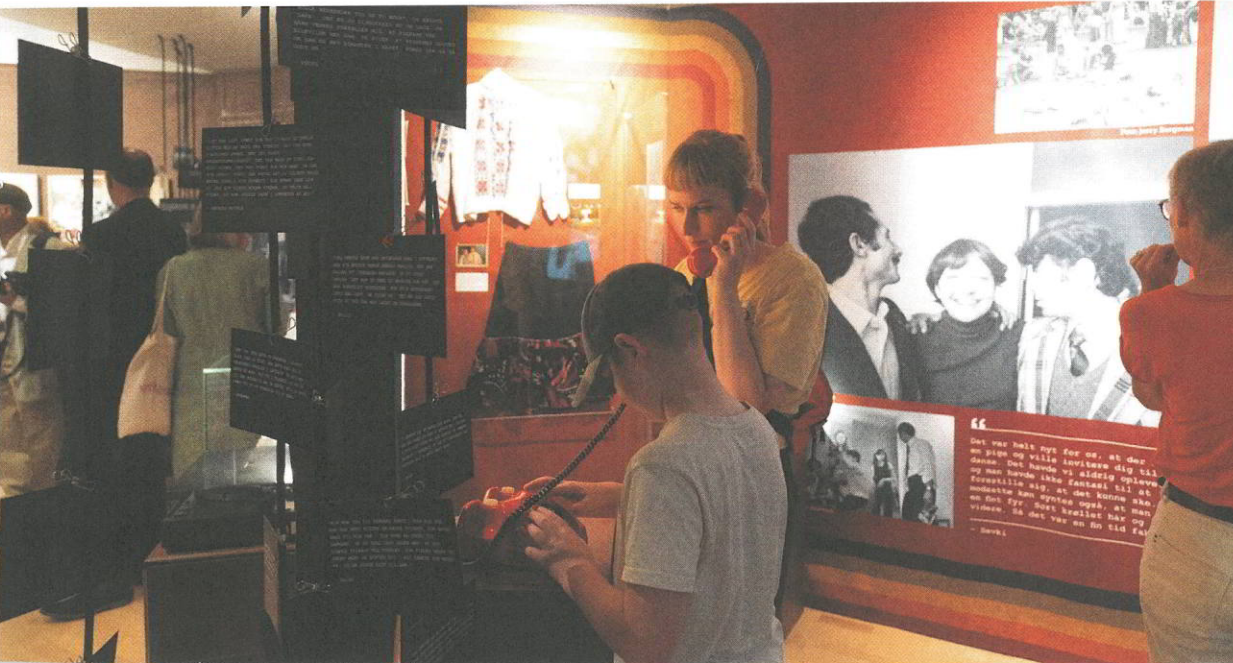
Lørdag den 10. juni slog vi dørene op til den nye særudstilling 'Gæstearbejdene - Fortællinger fra 70'erne'. Det var fantastisk rørende at opleve personlige fortællinger, anekdoter og perspektiver delt mellem de mange besøgende. Nu er de officielle fotos fra dagen kommet, og vi har glædet os til at dele dem med jer som minde om en berigende dag. Alle fotos er taget af den dygtige fotograf, Mikkel Arnfred.

Efter åbningsarrangementet var der mulighed for at gå på opdagelse i udstillingen. Immigrantmuseet takker alle de fremmødte gæster for at være med til at skabe en uforglemmelig dag!

Udstillingen blev åbnet med taler og musikalsk underholdning. Her ses blandt andre borgmester Ole Bondo Christensen, -byrådsmedlem Hasan Yilmaz, musikeren Isam B. og nederest på siden Museumschef Cathrine Kyo Hermansen der byder velkommen.

Et museum på min skole

I uge 12 deltog Furesø Museer i et ganske særligt projekt: Vi var nemlig med til at konstruere en helt ny by! Og enhver by med respekt for sig selv skal selvfølgelig have et museum. Er du forvirret? Så læs med her.

Af Lise Milan Nielsen, Skoletjenestemedarbejder

I foråret 2023 blev museet kontaktet af Stavnshtolskolen. Skolen skulle fejre sit jubilæum, og i den anledning ville de lave en hel by på Stavnshtolskolen, komplet med restauranter, tøjbutikker, frisør, smykkehandlere, egen avis og meget, meget andet. Og som enhver anden god by ville de selvfølgelig også have et museum. Vi indgik derfor et samarbejde, hvor museet stillede en masse rekvisitter, billeder og videoer til rådighed, samtidig med at skolen besøgte både Cornelen og Mosegaarden for at se, hvordan man kunne bygge museer på forskellig vis. Det hele skulle løbe af stablen i uge 12. Eleverne skulle arbejde med Stavnshtols historie, besøge museer, lave udstillinger og holde åbent hus. En lang og spændende uge ventede.

To museer – to stile

Lærerne fra Stavnshtolskolen var meget interesserede i, at eleverne fik øje for, hvor forskelligt museer kan udstille, og hvordan man kan bruge genstande til at fortælle historier. Derfor besøgte eleverne først Cornelen, der fungerer som

et tidsbillede og ikke har genstande bag glas. Eleverne var ret begejstrede for stemningen og lyttede interesseret, mens vi snakkede om købmandsliv, vejede ting af på vægte og lavede vores egne klude-dukke, som skulle udstilles på deres eget museum.

To dage efter besøgte samme gruppe elever Mosegaarden. Hver eneste genstand blev undersøgt, der blev snakket om udstillingsteknikker, inspiration blev suget til sig og der blev leget med gamle legeredskaber. Endnu en god dag fik sin afslutning.

Et museum bliver til

Nu var det tid til, at eleverne selv skulle i sving. De skulle bruge den viden, de havde samlet fra museet, de rekvisitter de havde lånt, og deres egne ting til at skabe et museum ude på Stavnshtolskolen. For at sammenligne fortid med nutid havde eleverne taget legetøj med hjemmefra og satte det op, så man kunne se forskellen på legetøj dengang og i dag. Ideen var at vise, hvor stor en udvikling,

Stavnshtolskolen besøger Cornelen
Foto: Furesø Museer

Billedevæg over museumsbesøgene. Foto: Furesø Museer

der havde været, fra dengang legetøj var dyrt, eller noget man måtte lave selv, til nutidens masseproducerede plastiklegetøj. Ting blev stillet i montrer, rekvisitter blev inddelt efter emne, og eleverne tog stort ejerskab over udstillingen. Det var tydeligt, at eleverne både havde taget inspiration med fra Mosegaarden med montreudstillinger, samt fra Cornelen med sit levende miljø. Endelig blev et stort flot banner hængt over døren. Nu var museet klar til åbningsreception. Og det blev gjort på spektakulær vis.

Den store åbning

Elevernes museum var delt op i flere forskellige afdelinger efter emne: Der var en afdeling med sagn, hvor man kunne se tegninger, eleverne havde lavet og læse i nogle af museets gamle letlæsningsbøger om sagn og myter. I en anden afdeling havde eleverne taget deres eget legetøj

med for at lave en sammenligning med det gamle legetøj, som skolen havde lånt til udstilling. Man kunne også se en billedudstilling af elevernes udflugter og til sidst en udstilling om skole i gamle dage. To store film om Stavnscholtskolens historie blev vist på væggen, og der var lavet en kludedukkestation, så de besøgende også kunne lave noget. Da klokken slog 15 om fredagen, stod eleverne klar til at vise de besøgende rundt. Da museets udsendte mødte ind, blev vi pænt vist rundt i udstillingen af eleverne, som fortalte om tanker og ideer bag. Det var tydeligt at det var DERES udstilling, og de var stolte af at kunne vise den frem til resten af skolen, forældre, bedsteforældre, venner, søskende og ikke mindst Furesø Museer.

Tak til Stavnscholtskolen fordi vi måtte være med. ■

Stavnscholtskolen på Mosegaarden
Foto: Furesø Museer

Nyt fra Furesø Stads- og Lokalarkiv

Et stads- og lokalarkivs virke, arkivets faciliteter og nye åbningstider.

Af Cecilie Brøndum Rosenblad, Arkivar

Et gammel, men stadig gældende udtryk indenfor lokalhistorisk forskning er: "Det, at noget er gammelt, betyder jo ikke nødvendigvis, at det også er interessant". Gamle dokumenter, genstande og billeder kan have forskellig historisk interesse, og som arkivar foretager man gerne denne vurdering med glæde. Der er aspekter i et lokalt samfund, som man ofte først opdager ved afleveringer af ukendt materiale og herfra udfoldningen af ukendte historier. Et arkiv består af det materiale, som er blevet afleveret af lokalsamfundets borgere og foreninger op gennem tiden. Hvis intet materiale gives til arkivet, så findes der heller ikke nogen arkivalier til fremtidens historieforskning. Arkiver har dog ikke ubegrænset opbevaringsplads, så udvælgelser må der foretages. Derfor opfordres der til at kontakte arkivaren angående mulige afleveringer, således at det kan undersøges, hvorvidt materialet har historisk interesse, eller hvorvidt materialet allerede eksisterer blandt arkivets arkivalier. Billeder, dokumenter, breve og fortællinger behøver ikke være gamle, før de kan have en lokalhistorisk

interesse; det, der skete i går, er nu historie. På et lokalarkiv vil der altid være en glæde over at kunne bevare for eksempel billeder af Værløse og Farums flotte gader, bygninger og begivenheder.

Furesø Stads- og Lokalarkiv er både et kommunalt arkiv og et lokalt arkiv for Furesø Kommune. Når en borger er interesseret i et lokalhistorisk emne, har borgeren flere muligheder. Borgeren kan komme forbi arkivet i åbningstiderne eller kontakte arkivaren gennem et opkald eller en e-mail. Arkivaren vil derefter undersøge arkivets samling for relevante arkivalier, som kan ses på læsesalen. Borgeren har også altid mulighed for

De nye åbningstider er:

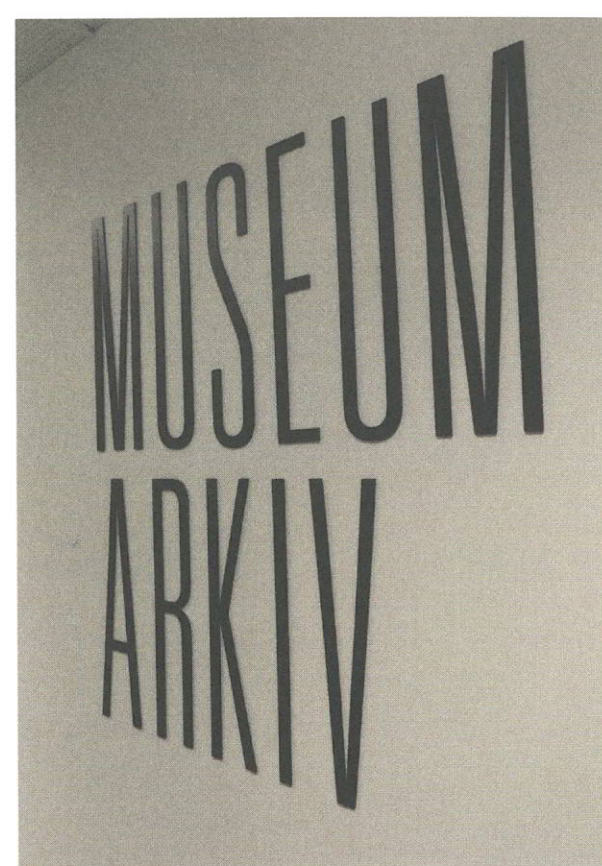
Mandag og tirsdag:

12.00-15.30

Torsdag:

12.30-17.30

Indgangsskiltet til Furesø Stads- og Lokalarkiv. På denne gang findes arkivarens kontor og arkivets læsesal. Foto: Furesø Museer

Magasin reol: Ét af arkivets magasiner. Her opbevares arkivalierne i arkivkasser, hvilket både holder orden og bevarer arkivalierne. Foto: Furesø Museer

Til venstre: Arkivar Cecilie Brøndum Rosenblad på Furesø Stads- og Lokalarkivs ene magasin, hvor hun skal finde nogle arkivalier frem til en borger. Til højre: Arkivarens kontor, hvor der er mulighed for at tage en snak. Fotos: Furesø Museer

selv at undersøge arkivers samlinger på arkiv.dk. Her kan man også efterspørge arkivets materiale. Skal materialer findes frem til borgeren, må arkivaren ud på et af flere magasiner i Furesø Kommune. Her står arkivalierne sikkert opmagasineret, således at arkivalierne bevares så godt som muligt. Arkivaren kontakter derefter borgeren, når materialet er klart til at blive set på arkivets læsesal.

Furesø Stads- og Lokalarkiv kan tilbyde borgerne i Furesø nogle gode faciliteter i form af arkivets læsesal. Arkivets arkivalier må ikke forlade arkivet, så disse

kan kun ses på læsesalen. Furesø Arkiv har som noget helt nyt ændret læsesalens åbningstider. Dette er for at give alle borgere mulighed for at benytte arkivets faciliteter, idet arkivet tidligere ikke har haft åbent efter kl. 16.

Yderligere har Furesø Arkiv fået en ny borgercomputer. Gennem denne er der mulighed for at se og søge i arkivets digitale database. Der findes blandt andet en stor og fantastisk billedsamling, hvortil meget er digitaliseret og registreret. Dette betyder, at man kan søge i samlingen, hvis man for eksempel er interesseret i at undersøge Farum Hovedgade. ■

Furesø Stads- og Lokalarkivs læsesal. Her er der mulighed for at sidde ved et par borde og undersøge spændende emner eller benytte arkivets nye borgercomputer. Foto: Furesø Museer

Du er velkommen til at kontakte os her:

Cathrine Kyø Hermansen
Museums- og arkivchef
Tlf.:(+45) 72 16 47 18
Mail: ckh@furesoe.dk

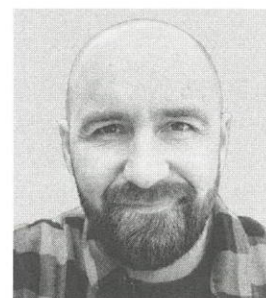
Anders Thorkilsen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 47 26
Mail: aot1@furesoe.dk

Mathias Dolmer Rasmussen
Videnskabelig assistent
Mail: mdr6@furesoe.dk

Lise Milan Nielsen
Undervisningsansvarlig
Tlf.:(+45) 72 16 53 61
Mail: limn@furesoe.dk

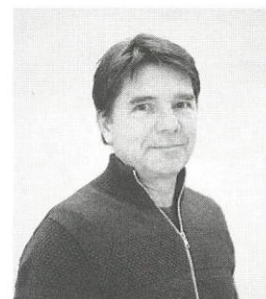
Dragan Jovanovic
Videnskabelig assistent
Tlf.:(+45) 72 1 6 49 8 8
Mail: djv1@furesoe.dk

Emma Barnhøj Jeppesen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 46 56
Mail: ebj1@furesoe.dk

Cecilie Brøndum Rosenblad
Arkivar
Tlf.:(+45) 72 16 49 07
Mail: cbr5@furesoe.dk

Morten Mortensen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 47 34
Mail: mmo@furesoe.dk

Tetiana Burlachenko
Museumsvært
Mail: tbr3@furesoe.dk